

**Прогноз
фітосанітарного стану розвитку й поширення шкідників і хвороб та
рекомендації щодо захисту сільськогосподарських рослин
у господарствах Сумської області
у квітні 2020 року**

Багатоїдні шкідники

Мишоподібні гризуни. Тепла погода навесні та наявність доброї кормової бази можуть створити сприятливі умови для подальшого розвитку гризунів та пошкодження ними посівів. У квітні залишатиметься проблема від мишоподібних гризунів, оскільки чисельність, яка збереглась, зростатиме за рахунок міграції з природних резервацій. Тому заходи обмеження кількості та попередження їх шкідливості будуть доцільними на площах з надпороговою (3-5 жилих колоній на га) чисельністю.

За наявності 3-5 і більше жилих колоній на гектарі необхідно застосовувати зернові, інші отруйні принади: Бактороденцид – 3 г на нору, Крисолов, принада – 10-20 г на нору, Ізоцин, МК, для приготування принади із вмістом діючої речовини 0,006% – розкладають у нору із розрахунку 0,3-6 кг на га, Шторм, 0,005% воскові брикети – 0,7-1,5 кг/га, інші дозволені до використання родентициди.

Гусениці **підгризаючих (озима) совок** переміщуватимуться у верхні шари ґрунту, житимуться рослинами озимих культур і заляльковуватимуться.

У квітні, личинки **травневих хрущів** також масово переміщуватимуться у верхні шари ґрунту, де завдаватимуть шкоди кореневій системі озимини, багаторічних трав, розсаді ранніх овочевих культур, суниці, особливо небезпечними будуть у молодих розсадниках плодкових культур.

Личинки **чорнишів, коваликів (дротяники і несправжні дротяники) хлібних жуків.** Скрізь ймовірна істотна шкода ярим зерновим, сходам цукрових буряків, соняшнику, іншим просапним культурам, картоплі. Тому, перед сівбою зазначених культур, слід обов'язково провести контрольні обстеження ґрунту полів для встановлення щільності личинок і прийняття рішень щодо відповідних захисних заходів (обробка насіння, внесення інсектицидів в ґрунт).

За встановлення середньодобової температури 8-12⁰С розпочнеться вихід з ґрунту жуків **сірого довгоносика**, які до з'явлення сходів соняшнику, буряків, кукурудзи зосереджуватимуться на минулорічних полях зазначених культур. За відсутності кормової бази, заселятимуть крайові смуги суміжних посівів колосових культур. Особливо небезпечними жуки будуть за умов прохолодної весни, коли затримуватиметься поява сходів польових культур.

Зернові, зернобобові культури та багаторічні трави

У квітні з місць зимівлі повсюди виходитимуть **клоп-шкідлива черепашка, маврський, австрійський, гостроплечий, гостроголовий клопи**. Головним шкідником зернових колосових культур залишатиметься клоп шкідлива черепашка, який за прогрівання листяної підстилки до 10-12⁰С виходитиме на її поверхню, а за настання протягом 3-4 діб середньодобової температури 16-17⁰С і вище перелітатиме у посіви озимих зернових культур. Озима пшениця в цей час перебуватиме у фазі кушення та виходу в трубку, яра – у фазі 3-4 листків.

Залежно від погоди міграція клопів у посіви триватиме майже місяць. Кінець перельоту характеризується співвідношенням самиць і самців у межах 1:1. Спочатку клопи зосереджуватимуться на краях посівів озимини. В холодні дні вони ховаються в нижні яруси травостою, вузли кушіння, щілини ґрунту, під грудочки землі, опале листя. З врахуванням кількості клопа у місцях зимівлі, їх фізіологічного стану та агрометеорологічних умов весняного періоду, негативний вплив дорослої стадії черепашки на врожайність пшениці очікується головним чином на площах, прилеглих до лісів та полезахисних лісосмуг.

Після повного переселення перезимувалих клопів у посіви (ЕПШ 2-4 і більше клопів на кв.м) під час виходу озимих зернових культур в трубку посіви захищають через обприскування Актарою 25 WG, ВГ., 0,1–0,14 кг/га або к.с., 0,15 л/га, Акцентом, КЕ., 1,5 л/га, Альтексом, КЕ., 0,1-0,15 л/га, Бі-58 новим, к.е., 1,5 л/га, Біммером, к.е., 1-1,5 л/га, Блискавкою, КЕ, 0,1-0,15 л/га, Вантексом, Мк.с., 0,06-0,07 л/га, Данадимом стабільним, к.е., 1-1,5 л/га, Децисом Профі 25 WG, ВГ., 0,04 кг/га, Децис ф-Люкс 25 ЕС, КЕ., 0,2-0,25 л/га, Енжіо 247 SC, КС., 0,18 л/га, Карате Зеоном 050 CS, СК., 0,15 л/га, Карателем ЕС, КЕ, 0,15 л/га, Нурелом Д, к.е., 0,75-1 л/га, Суміальфа, КЕ, 0,2-0,25 л/га, Сумітіоном, КЕ, 0,6-1 л/га, Фастаком, КЕ, 0,1-0,15 л/га, Фуфаномом 570, КЕ, 1,2 л/га, Ф'юрі, в.е., 0,07-0,1 л/га, Фостраном, КЕ, 1-1,5 л/га. Ці інсектициди ефективні й проти інших шкідників зернових культур.

Хлібні п'явці розпочнуть заселяти та продовжуватимуть свій розвиток і шкідливість на рослинах озимої, ярої пшениці, ячмені і вівсі за температури 10-15⁰С. За такої ж температури активізуються **хлібні блішки**, від яких перш за все потерпатимуть молоді, ослаблені рослини ярих зернових колосових культур, зокрема пшениці і ячменю, які ефективно захищають через обробки крайових смуг посівів на початку заселення полів.

У посівах зернових колосових культур розвиватимуться **злакові мухи (шведська)**. Злакові мухи за сприятливих для їх розвитку погодних умов навесні, заселятимуть та шкодитимуть передусім слабо розкущені восени, послаблені та зріджені після зимівлі озимі посіви. За наявності температурного мінімуму (+18⁰С) шкідливими будуть на пізніх посівах ярих зернових за теплої сухої погоди навесні.

Злакові попелиці відроджуватимуться із яєць за середньодобової температури 6-8⁰С, а з середини квітня розпочнеться їх розмноження, яке може бути масовим в осередках у разі несвоєчасного реагування на їх шкідливу діяльність.

Цикадки живитимуться соком рослин через численні уколи листя, які у ярих культур викликають у місці уколу білі, а в озимих - жовто-фіолетові плями. Вірофторні цикадки можуть переносити вірусні хвороби.

У квітні повсюди в посівах, передусім озимих зернових, відновиться розвиток різноманітних хвороб, джерелом яких є листя нижнього ярусу та рештки рослин, уражені **борошнистою россою, септоріозом, бурою листковою іржею**. За встановлення оптимальних температур та вологості повітря ймовірно сформуються осередки інтенсивного розвитку зазначених хвороб. Частіше вони виявлятимуться на полях з добре розвиненими густими посівами і підвищеним агрофоном, передусім там, де сума ефективних опадів протягом весняних місяців перевищуватиме кліматичну норму.

В посівах озимини, розміщених в низинній місцевості проявлятимуться **кореневі гнилі**.

Під час виходу рослин в трубку високопродуктивні посіви озимої пшениці від борошнистої роси, септоріозу, інших плямистостей за інтенсивності ураження 1-5%, за умов достатнього зволоження і досягнення критичного початкового рівня ураження однією з комплексу або домінуючою в зоні хворобою оздоровлюють Абакусом, мк.е., 1,25-1,75 л/га, Альбітом ТПС, т.п.с., 0,04 л/га, Альто супер, к.е., 0,4-0,5 л/га, Амістаром Екстра, к.с., 0,5-0,75 л/га, Дерозалом 500 SC, КС, 0,5 л/га, Дітаном М-45, ЗП, 2-3 л/га, Заміром, ЕВ, 0,75-1,5 л/га, Імпактом Т, КС, 1 л/га, Колосалем Про, МЕ, 0,3-0,4 л/га, Міражем, КЕ, 1 л/га, Рексом Дуо, КС, 0,4-0,6 л/га, Солігором 425, ЕС, КЕ, 1 л/га, Тілтом 250 ЕС, КЕ, 0,5 л/га, Топсіном-М, ЗП, 1 л/га, Фолікулом 250 ЕВ, ЕВ, 0,5-1 л/га та аналогами. Зокрема, рішення щодо оздоровлення озимої пшениці фунгіцидами слід приймати після обстеження посівів диференційовано щодо кожного поля.

У посівах відростаючих багаторічних бобових трав розвиватимуться та шкодитимуть різноманітні **довгоносики (бульбочкові, люцерновий листковий та великий, конюшиновий, ін.), клопи, гусінь совок**.

Технічні культури

Посіви озимого ріпаку в разі надмірної вологості, понижених температур хворітимуть на **слизовий бактеріоз, кореневі гнилі**, можливе також ураження **фомозом, альтернаріозом, несправжньою борошнистою россою** та іншими. В подальшому в разі теплої вологої погоди з частими дощами та високої вологості повітря розвиток зазначених хвороб ймовірний від помірнього до інтенсивного ступенів.

Рослини ярого ріпаку за прохолодної, дощової погоди та невчасного знищення ґрунтової кірки уражатимуться **чорною ніжкою**.

За сухої теплої погоди **хрестоцвіті блішки** пошкоджуватимуть сходи ярої та озимої культури, під час стеблування-бутонізації посіви заселятимуть **ріпаковий квіткоїд, прихованохоботники** та інші фітофаги.

У фази утворення розетки – початок бутонізації за надпорогової чисельності вищевказаних фітофагів посіви озимого ріпаку захищають Децисом Профі 25 WG, ВГ, 0,07 л/га, Золоном 35, к.е., 1,5–2 л/га, Кайзо, ВГ, 0,2 л/га, Карате Зеоном 050 CS, СК, 0,15 л/га, Шаманом, КЕ, 0,5 л/га, іншими.

Протягом квітня виходитимуть з місць зимівлі шкідники цукрових буряків – **бурякова крихітка, бурякові блішки, довгоносики**.

Масовий вихід звичайного бурякового довгоносика проходить за температури повітря 11-13°C, сірого бурякового - на 5 і більше днів пізніше звичайного. Кілька поколінь личинок бурякової листкової попелиці розвиватимуться на первинних господарях (калина, жасмин). Тепла весна без зливових дощів за наявного зимуючого запасу яєць може призвести до істотного накопичення фітофага та інтенсивного заселення плантацій під час вегетації. Потрібно здійснювати постійний нагляд за поведінкою жуків довгоносика, зокрема, на початку заселення посівів цукрових буряків у період сходів – другої-третьої пар листків культури.

За наявності сходів, скрізь на важких або переущільнених ґрунтах можна очікувати прояв **коренеїду**. Розвиток коренеїду залежатиме від наявних ґрунтової інфекції та вологи в ґрунті під час формування сходів, а також якості обробки насіння відповідними фунгіцидами, заходів агротехніки, щодо вирощування культури.

За високого ступеня загрози сходам від звичайного бурякового та інших довгоносиків доцільно провести обкопування буряковищ та прилеглих посівів буряків крайовими ловильними канавками з послідуєчим обприскуванням їх інсектицидами. За перевищення щільності довгоносиків: звичайного 0,2-0,3, сірого 0,2-0,5, чорного 0,3, блішок 3-7, щитосок 0,7-1,2 екз. на кв.м; крихітки – 1,5-2,5 екз. в куб. дм ґрунту обробляють Актарою 240 SC, к.с., 0,08 кг/га, Актелліком 500 EC, КЕ, 1-2 л/га, Нуреллом Д, к.е., 0,8 л/га, Фуфаном 570, КЕ, 1-2,5 л/га, іншими.

Плодові насадження

Попередні обстеження плодових насаджень свідчать про задовільну перезимівлю шкідливих організмів.

У період набубнявіння бруньок за середньодобової температури повітря понад 6°C розпочнеться вихід з місць зимівлі **садових довгоносиків**, зокрема найпоширеніших, (**яблуневого квіткоїда, сірого брунькового, букарки, казарки**), а за 10-14°C очікується масове розселення жуків. Скрізь вихід

гусениць **яблуневої молі** з-під щитків відбуватиметься за суми ефективних температур 160⁰С (нижній поріг 12⁰С).

Прогрівання ґрунту на глибині 10 см до 12⁰С сприятиме заляльковуванню **яблуневого пильщика**, виліт якого співпадає з фазою відокремлення бутонів. Повсюдно заляльковування гусениць **яблуневої плодожерки** розпочнеться за стійких температур понад 10⁰С, а виліт метеликів за суми ефективних температур 90-110⁰С.

У плодкових насадженнях за температури повітря 5-10⁰С **грушева листоблішка** відкладатиме яйця, а за 7-8⁰С відроджуватимуться личинки **яблуневої листоблішки**. В період набубнявіння і розпускання бруньок повсюдно із зимуючих яєць виплоджуватимуться личинки яблуневої, інших видів попелиць. Розвиток **червоного і бурого плодкових кліщів** розпочнеться під час відокремлення бутонів. Самки звичайного **павутинного кліща** за температури повітря 12-13⁰С заселятимуть бутони і листки дерев.

За умов чергування зволоження й підсихання листків при температурі понад 7⁰С (оптимальна 18-20⁰С) слід очікувати значний розвиток **парші** яблуні та груші. При температурі 18-25⁰С і значному насиченні повітря вологою ймовірний масовий розвиток **борошнистої роси**. Для розвитку **клястероспоріозу** під дією атмосферних опадів достатніми будуть відносно низькі (4-5⁰С) температури повітря.

На початку розпускання бруньок **зерняткових** культур проти жуків садових довгоносиків, гусениць білана жилкуватого, золотогоуза, листокруток, яблуневої молі та парші, борошнистої роси, інших проводять обприскування Актарою 25 WG, ВГ, 0,14-0,15 л/га, Енжіо 247 SC, КС, 0,18 л/га або Пірінексом, КЕ, 2 л/га з додаванням проти парші та інших хвороб Хоруса 75 WG, ВГ, 0,25 кг/га, Чемпа, ВГ, 1,5-2 кг/га або Косайда 2000, ВГ, 2-2,5 кг/га. За обробки сортів, що уражуються борошнистою росою, додають також Тіовіт Джет 80 WG, в.г., 8 кг/га, Імпакт 500, КС, 0,1-0,15 л/га або Алмаз 100, к.е., 0,3-0,4 л/га.

У фазу відокремлення бутонів – рожевий бутон проти вищевказаних шкідливих організмів проводять обприскування Енжіо 247 SC, КС, 0,18 л/га, Нурелом Д, к.е., 1-1,5 л/га з додаванням проти хвороб Антракозу 70 WP, ЗП, 1,5 кг/га, Дітану М-45, ЗП, 2-3 кг/га, Наліво 75 WG, ВГ, 0,3-0,35 кг/га чи Оріусу, ЕВ, 0,4-0,5 л/га дотримуючись чергування препаратів.

На початку розпускання бруньок **кісточкових** культур, у фазу рожевого бутона (персик, абрикос) проти моніліозу, кучерявості листків персика, клястероспоріозу та інших хвороб обробляють Хорусом 75 WG, ВГ, 0,25-0,3 кг/га, Світчем 62,5 WG, в.г., 0,75-1 кг/га або Сігнумом, ВГ, 1-1,25 кг/га.

Перший заступник начальника

Євген ЛАЗОРЕНКО

Наталія Хілько
77-90-25